

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 72/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2009 predbežne prerokoval sťažnosť maloletého M. R., nar..., zastúpeného matkou JUDr. A. R., obaja bytom B., právne zastúpeného advokátkou JUDr. E. M., B., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č. k. 25 P 212/2006-101 z 3. októbra 2007 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 126/08-120 z 23. septembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletého M. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. decembra 2008 (po doplnení 4. februára 2009) doručená sťažnosť maloletého M. R., nar... (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného matkou JUDr. A. R., obaja bytom B., právne zastúpeného advokátkou JUDr. E. M., B., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom

Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) č. k. 25 P 212/2006-101 z 3. októbra 2007 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 126/08-120 z 23. septembra 2008.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva:

«Návrhom z 19. 6. 2006 som sa ako matka zastupujúca M. R. nar... okrem iného domáhala na Okresnom súde Bratislava IV ako na súde príslušnom v zmysle § 88 ods. 1. písm. c) O. s. p. určenia zročného výživného pre toto dieťa za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 7. 2005.

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom sp. zn. 25 P 212/2006-101 z 3. 10. 2007 návrh matky zamietol s konštatovaním, že matka nepreukázala dôvod hodný osobitného zreteľa na určenie vyživovacej povinnosti pre maloletého za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 7. 2005 a že výživné má mať spotrebný charakter. V odôvodnení prvostupňového rozsudku sa súd množstvom listinných dôkazov predložených matkou vôbec nezaoberal a dôkaznú situáciu vyhodnotil v podstate tak, ako keby celé dokazovanie pozostávalo len z výpovede matky a výpovede otca.

Matka rozsudok súdu prvého stupňa napadla 21. 11. 2007 odvolaním odôvodneným poukázaním na vykonané dokazovanie, z ktorého je zrejmé, že:

1. Z vlastných príjmov v roku 2004 a 2005 nemohla sama pokryť opodstatnené potreby maloletého a dcéry Lucie... V dôsledku uvedenej situácie si matka musela na pokrytie opodstatnených potrieb detí a ostatných výdavkov súvisiacich so spotrebným spoločenstvom manželov požičať sumu 180 000.- Sk...

2. Naproti tomu otec maloletého mal v tomto období pravidelný príjem minimálne od spoločnosti R. vo výške cca 20 000.- Sk mesačne a disponoval nad rámec bežného nakladania s prostriedkami na účtoch v banke patriacich do BSM... Vlastná osobná spotreba otca v domácnosti jeho mesačný príspevok na domácnosť v tomto období značne prevyšovala, teda na potreby detí neprispel ničím...

Okrem toho matka podložila svoje tvrdenia vyššie uvedenými listinnými dôkazmi a otec ničím.

Za dôvod hodný osobitného zreteľa prvostupňový súd nepovažoval ani fakt, že vyživovaciu povinnosť v predmetnom období voči druhému dieťaťu – L. nar..., v zmysle

uznesenia zo 4. 9. 2006, právoplatného od 30. 4. 2006 už nemožno uplatniť a je nesporné, že napriek tomu, že toto dieťa pochádza z legálneho manželstva a má dvoch rodičov, jeho výživa bola v tomto období, a definitívne to tak už zostane, len na matke. A to bez ohľadu na jej nízke príjmy a vysoké odvodové povinnosti odvodené od príjmov v čase, keď sa o deti síce starala matka tiež len sama, ale ich otec sa aspoň prevažne zdržoval mimo domova a matka tým pádom mala možnosť svojou prácou potreby detí a rodiny slušne zabezpečiť.

3. Okrem horeuvedeného matka poukazovala na to, že v § 77 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. sa síce v súvislosti so spätným výživným pre maloletého hovorí o dôvodoch hodných osobitného zreteľa, ale zákon o rodine č. 94/1963 Zb. tento termín nepoužíva. V ustanovení § 114 zák. č. 36/2005 Z. z. je uvedené, že právne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. aprílom 2005, sa posudzujú podľa tohto zákona. Vznik týchto právnych vzťahov, ako aj práva a povinnosti z nich vzniknuté sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Vzťah medzi otcom a maloletým M., ako aj vyživovacia povinnosť voči maloletému a právo na výživné v predmetnom období vznikli pred 1. 4. 2005. Z uvedených dôvodov je neopodstatnené odôvodňovať zamietnutie návrhu absenciou preukázania dôvodov hodných osobitného zreteľa.

4. K časovým súvislostiam matka poukázala na to, že:

Z pripojeného spisového materiálu č. 12 C 346/2004 je zrejmé, že matka sa priznania spätného výživného domáhala už návrhom podaným 12. 9. 2004. Ak by súd nebol konanie o tomto návrhu uznesením z 28. 9. 2004 nedôvodne zastavil (vid'. uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. 10 Co 345/04-19 z 29. 10. 2004), ale by bol v tomto čase o návrhu konal, alebo v tomto čase vec vylúčil na samostatné konanie, mohlo mať toto teraz už zameškané výživné skutočne prevažne spotrebný charakter. Nič iné ako dosiahnutie takého stavu matka totiž nesledovala.

K záveru, že konanie o výživnom pre čas do rozvodu je nevyhnutné vylúčiť na samostatné konanie, súd dospel až na pojednávaní dňa 23. 6. 2005. Preto matke, ak mala záujem, aby bolo právoplatne určené čo najskôr aspoň výživné na čas po rozvode, nezostalo iné, ako návrh na priznanie výživného pre maloletých pre čas do rozvodu zobrať okamžite späť...

Zamietnutie návrhu s poukazom, že ho mala matka uplatniť skôr tak, aby malo toto výživné spotrebný charakter, vyznieva vzhľadom na konkrétny priebeh uplatňovania tohto

nároku, ako ignorovanie stavu do 19. 6. 2006, a to napriek tomu, že je sčasti zrejmý zo spisu 12 C 346/2004 a v nie nepodstatnej miere zapríčinený zvoleným postupom súdu v konaní o návrhu z 12. 9. 2004.

5. Ďalej v odvolaní matka poukázala aj na skutočnosť, že prvostupňový súd v rozpore s § 176 ods. 3 O. s. p. o návrhu z 19. 6. 2006 rozhodol až 3.10. 2007 (aj keď mu nič nebránilo konanie o výživnom pre maloletého vylúčiť na samostatné konanie) a rozsudok bol v rozpore s § 158 O. s. p. vyhotovený a odoslaný až 6. 11. 2007. Taktiež poukázala na znenie ustanovenia § 176 ods. 1 O. s. p., ktoré okrem iného hovorí, že súd vedie rodičov a iné osoby k riadnemu plneniu povinností pri starostlivosti o maloletého, a na znenie čl. 41 Ústavy SR...

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd matke vyjadrenie otca a kolízneho opatrovníka k odvolaniu nedoručil, termín verejného vyhlásenia rozsudku neoznámil a rozsudkom sp. zn. 11 CoP 126/08-120 z 23. 9. 2008 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Svoje rozhodnutie odôvodnil v podstate tým, že matka žiadnym spôsobom nepreukázala dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by bolo možné priznať spätné výživné za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 7. 2005. Nízky príjem matky vyplývajúci z daňových priznaní, nutnosť riešiť situáciu pôžičkou, rozsah opodstatnených potrieb dieťaťa vyplývajúci v predložených účtov a kalkulácií v spise 12 C 346/04 ani podstatne vyššie finančné možnosti otca, o ktorých pred predložením listinných dôkazov evidentne uvádzal nepravdivé skutočnosti, súd vôbec nebral do úvahy a nevyhodnotil. Rovnako odvolací súd nezaujal stanovisko k potrebe preukazovať dôvody hodné osobitného zreteľa matkou.

Na druhej strane podstatne širší priestor venoval odvolací súd údajnej námietke matky, že súdy zapríčinili zmarenie uplatnenia jej nároku na určenie spätného výživného. Bohužiaľ nikde nie je uvedené, kde mala matka námietku takéhoto znenia vzniesť. Pravdou je len to, že matka v odôvodnení odvolania uviedla, že súd prvého stupňa raz konanie nedôvodne zastavil (viď. uznesenie Krajského súdu v Bratislave 10 Co 345/04-19 z 29. 10. 2004) a vo veci zameškaného výživného nerozhodol o vylúčení na samostatné konanie po podaní návrhu 29. 9. 2004, ale až na pojednávaní 23. 6. 2005 zaujal stanovisko, že nie je možné vykonať spoločné konanie o všetkých navrhovaných výrokoch. Dovtedy viedol celú vec ako spoločné konanie...

Taktiež konštatovanie, že matka podala návrh na začatie konania 4 C 332/2004 dňa 13. 9. 2004, dňa 22. 9. 2004 ho zobrala späť a potom opätovne podala dňa 29. 9. 2004 (12 C 346/04), čím zneprehľadnila procesnú situáciu, je z profesionálneho hľadiska neadekvátne a neobjektívne...

Rovnako konštatovanie odvolacieho súdu, že konanie matky považuje za účelové, vzhľadom na prejav vôle vziať návrh späť a právnické vzdelanie, nemožno akceptovať ako podložený a objektívny záver a najmä nie ako jeden z dôvodov na upretie výživného pre maloleté dieťa...

Právnym argumentom týkajúcim sa relevantnosti potreby preukazovať dôvody hodné osobitného zreteľa z hľadiska časovej účinnosti Zákona o rodine odvolací súd absolútne nevenoval pozornosť. Možnosť pripustiť vo veci podanie dovolania vylúčil a so znením § 79 ods. 1 zák. 36/2005 Z. z. vo vzťahu k predmetnej veci sa nezaoberal.

Vyššie uvedeným postupom, teda právoplatným zamietnutím návrhu, bolo vo vzťahu k oprávnenému dieťaťu súdom porušené právo uplatniť si zákonným spôsobom svoje právo na výživné na nezávislom nestrannom súde v zmysle čl. 46 Ústavy. Stalo sa tak výkladom zákona v rozpore so zásadami zakotvenými v § 3 a v § 4 Občianskeho zákonníka, nakoľko v zmysle platnej právnej úpravy nemožno mať za to, že výživné pre maloleté dieťa nemožno v odôvodnenom prípade priznať späťne len z toho dôvodu, že návrh na priznanie takéhoto výživného bol podaný opakovanie po jeho späťvzátí z čisto procesných dôvodov v záujme dosiahnutia čo najskoršieho rozhodnutia o bežnom výživnom na čas po rozvode. Zákon výslovne ustanovuje prípady, keď záväzky nemožno vymáhať alebo priznať a zročné výživné pre maloleté dieťa na základe návrhu podaného v čase po odôvodnenom späťvzátí skoršieho návrhu na určenie uvedeného výživného medzi tieto prípady nezahrnul...»

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil:

«1. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 25 P 212/2006-101 z 3. 10. 2007, ktorým súd zamietol návrh matky na určenie vyživovacej povinnosti otca k maloletému M. R. nar... v spojitosti rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 126/08-121 z 23. 9. 2008, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdené,

bolo porušené právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zakotvené v čl. 46 Ústavy SR.

2. Rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 25 P 212/2006-101 z 3. 10. 2007, ktorým súd zamietol návrh matky na určenie vyživovacej povinnosti otca k maloletému M. R. nar... v spojitosti rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 126/08-121 z 23. 9. 2008, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdené, sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

3. Vzhľadom na mimoriadne necitlivý prístup súdu k rozhodovaniu v predmetnej veci žiadam priznať symbolické finančné zadosťučinenie vo výške 10 000.- Sk.»

Okrem toho sťažovateľ žiadal aj o anonymizáciu svojich údajov v publikovaných rozhodnutiach ústavného súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné náležitosti návrhu podľa § 20, ako aj osobitné náležitosti sťažnosti podľa ustanovenia § 50 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané

zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Pri prerokovaní námietok sťažovateľa z hľadiska možného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 25 P 212/2006-101 z 3. októbra 2007 ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, a to tým spôsobom, že ochrany základného práva a slobody sa na ústavnom súde možno domáhať v prípade, ak takúto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné sudy.

Je nepochybné, že proti rozsudku okresného súdu mal sťažovateľ právo podať odvolanie. Ústavný súd zistil, že sťažovateľ toto právo využil a proti prvostupňovému rozsudku podal prostredníctvom svojej matky odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 11 CoP 126/08-120 z 23. septembra 2008. Z uvedeného teda vyplýva, že námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v podobe podaného odvolania proti rozsudku okresného súdu bola predmetom rozhodovania krajského súdu, ktorý svoj právny názor vyjadril v označenom rozsudku tak, že prvostupňový rozsudok potvrdil.

Vzhľadom na to, že na preskúmanie rozsudku okresného súdu bol v prvom rade povolaný krajský súd, ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (obdobne napr. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07, III. ÚS 208/08).

Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu. Podstatou jeho námietok boli tvrdenia o nesprávnom postupe a neodôvodnenosti rozsudku krajského súdu, pretože podľa názoru sťažovateľa krajský súd nezaslal jeho matke ako zákonnej zástupkyňi vyjadrenie jeho otca a kolízneho opatrovníka k odvolaniu, neoznámil termín verejného vyhlásenia rozhodnutia a namietaným rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Sťažovateľ v podstate nesúhlasil s tvrdeniami krajského súdu, že jeho matka v konaní nepreukázala dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré by mu spätné výživné za obdobie od 1. januára 2004 do 31. júla 2005 malo byť priznané. Sťažovateľ namietal, že krajský súd nevezal do úvahy nízke príjmy jeho matky ani „vyššie finančné možnosti“ jeho otca. Nesúhlasil s tým, že odvolací súd venoval väčšiu pozornosť „údajnej“ námietke jeho matky, že súdy zapríčinili zmarenie uplatnenia jeho nároku na určenie spätného výživného. V tejto súvislosti vyjadril názor, že súd prvého stupňa ešte v septembri 2004 konanie o návrhu na priznanie spätného výživného nedôvodne zastavil (zrušené uznesením krajského súdu č. k. 10 Co 345/04-19 z 29. októbra 2004) a o jeho vylúčení na samostatné konanie nerozhodol po podaní návrhu 29. septembra 2004, ale až na pojednávaní 23. júna 2005. Sťažovateľ vyjadril nespokojnosť aj s názorom krajského súdu, že podaním návrhu vo veci sp. zn. 4 C 332/2004 a jeho späťvzatím a ďalším podaním návrhu vo veci sp. zn. 12 C 346/04 jeho matka zneprehľadnila procesnú situáciu. Okrem toho sťažovateľ namietal, že krajský súd sa potrebou preukazovania dôvodov hodných osobitného zreteľa z hľadiska časovej účinnosti zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) vôbec nezaoberal, podanie dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vylúčil a zneniu § 79 ods. 1 zákona o rodine nevenoval žiadnu pozornosť.

Z obsahu sťažnosti, ako aj z jej príloh ústavný súd zistil, že návrhom doručeným okresnému súdu 19. júna 2006 sa matka sťažovateľa okrem iného domáhala, aby okresný súd zaviazal otca sťažovateľa prispievať mu na výživu 5 000 Sk mesačne za obdobie od 1. januára 2004 do 31. júla 2005.

O návrhu rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 25 P 212/2006-101 z 3. októbra 2007 tak, že vo veci sťažovateľa návrh matky zamietol.

V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd okrem iného konštatoval, že otec považoval návrh matky sťažovateľa za účelový, pretože ho podala až rok po rozvode manželstva, a kolízny opatrovník považoval taký návrh za neobvyklý a rozhodnutie ponechal na úvahu súdu. Okresný súd v rozhodnutí zároveň uviedol, že vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania, oboznámil sa s ich príjmami, so spisom tamojšieho súdu sp. zn. 12 C 346/2004, ako aj s ostatnými listinnými dôkazmi. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že *„návrh matky nie je dôvodný, nakoľko matka podala návrh na určenie výživného dňa 19. 6. 2006, t. j. pol roka po nadobudnutí právoplatnosti posledného rozhodnutia o výživnom. Súd má za to, že matka žiadnym spôsobom nepreukázala dôvod hodný osobitného zreteľa na určenie vyživovacej povinnosti otcovi za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 7. 2005. Súd je toho názoru, že ak otec v danom období neprispieval na výživu maloletého, resp. oboch v tom čase maloletých detí dostatočným spôsobom, mohla matka podať návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas do rozvodu manželstva rodičov, nakoľko výživné pre maloleté deti má spotrebný charakter a jeho výška závisí od aktuálnych potrieb dieťaťa ako aj možností a schopností oboch rodičov.“*

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom v podstate tvrdil totožné skutočnosti, ako vyplývajú zo sťažnosti podanej ústavnému súdu.

O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 11 CoP 126/08-120 z 23. septembra 2008 tak, rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

V úvode odôvodnenia svojho rozhodnutia krajský súd stručne uviedol obsah napadnutého rozsudku okresného súdu, argumenty sťažovateľa obsiahnuté v odvolaní, ako aj podstatu vyjadrenia otca sťažovateľa a kolízneho opatrovníka, ktorí navrhli rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdiť. Z rozhodnutia krajského súdu ďalej vyplýva, že vec bola prejednaná bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. g)

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) s verejným vyhlásením rozsudku podľa § 156 ods. 3 OSP.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu okrem iného vyplýva:

«Odvolací súd po oboznámení sa s obsahom spisu sa v plnom rozsahu stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že matka nepreukázala žiadnym spôsobom dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by bolo možné výživné na maloletého priznať späťne za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 7. 2005.

Ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd aj námietku matky, že by súdy svojim konaním zapríčinili zmarenie uplatnenia jej nároku na určenie spätného výživného. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že práve matka podávaním návrhov a braním ich späť zneprehľadnila procesnú situáciu, keď podala dva návrhy na rozvod manželstva a to dňa 13. 9. 2004 (sp. zn. 4 C 332/2004) a dňa 20. 9. 2004 (sp. zn. 12 C 346/2004), a oba návrhy vzala späť. Po zastavení konania vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 332/2004 sa konanie o rozvod manželstva viedlo pod sp. zn. 12 C 346/2004, v ktorom konaní matka na pojednávaní dňa 23. 6. 2005 uviedla, že na návrhu na určenie výživného za obdobie od 1. 1. 2004 netrvá a berie ho späť. Išlo o prejav jej vôle, ktorý súd akceptoval, a uznesením z 30. 6. 2005 konanie v tejto časti zastavil.

Terajšie námietky matky, že súd v konaní o rozvod manželstva mohol jej návrh na určenie výživného za obdobie od 1. 1. 2004 vylúčiť na samostatné konanie, vzhľadom na prejav jej vôle vziať návrh v tejto časti späť, vyznieva ako účelové, a to najmä aj s prihliadnutím na právnické vzdelanie matky.

S poukazom na uvedené rozsudok súdu prvého stupňa je v súlade s ust. § 77 ods. 1 Zákona o rodine, preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa, ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

Pokiaľ matka v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvého stupňa žiadala pripustiť dovolanie, jej návrhu odvolací súd nevyhovel, nakoľko v zmysle § 238 ods. 3 O. s. p. nevidel dôvod na vyslovenie prípustnosti dovolania v matkou naformulovaných otázkach. Podľa názoru odvolacieho súdu ust. § 77 ods. 1 Zákona o rodine jednoznačne stanovuje, kedy možno priznať výživné späťne, a pokiaľ ide o ustálenie pojmu „dôvod hodný osobitného zreteľa“ tento nie je možné určiť paušálne, ale s ohľadom na každú prejednávajú vec.»

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 218/07).

Ústavný súd v prípadoch, keď sa zaoberal možným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyslovil, že právo na spravodlivý súdny proces neznamena právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nemožno považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06).

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je taktiež právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 209/04, III. ÚS 206/06, III. ÚS 78/07).

Vo vzťahu k početným námietkam sťažovateľa o porušení základného práva na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu ústavný súd uvádza, že pokiaľ ide o skutočnosť, že krajský súd nezaslal vyjadrenie otca a kolízneho opatrovníka k odvolaniu sťažovateľa matke, nepostupoval spôsobom nesúladným so zákonom. Občiansky súdny poriadok vo svojom ustanovení § 209a ods. 1 totiž ustanovuje, že ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete (ak sa aj napriek výzve súdu odvolanie nedoplní alebo ak ide o oneskorené odvolanie alebo podané tým, kto naň nie je oprávnený, predloží súd prvého stupňa odvolanie na rozhodnutie odvolaciemu súdu), doručí súd prvého stupňa odvolanie

ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu a či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že všeobecný súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov sporového konania, pretože je len na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť. Pokiaľ má k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie § 209a OSP, pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej. Krajský súd takýmto spôsobom postupoval, a preto ho ústavný súd hodnotí ako postup súladný s obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Totožné stanovisko zastáva ústavný súd aj v súvislosti s námietkami sťažovateľa, že mu (resp. jeho matke) nebol oznámený termín verejného vyhlásenia rozsudku. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, krajský súd ho vyhlásil v súlade s § 156 ods. 3 OSP, podľa ktorého vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. V tejto súvislosti ústavný súd z oznámenia krajského súdu sp. zn. 11 CoP 126/08 zo 4. marca 2009, ako aj z jeho príloh zistil, že dátum verejného vyhlásenia rozsudku v sťažovateľovej veci bol 16. septembra 2008 oznámený na úradnej tabuli krajského súdu s tým, že toto verejné vyhlásenie sa uskutoční 23. septembra 2008 o 10.20 h na presne označenom mieste. Z uvedeného je zrejmé, že krajský súd postupoval zákonom dovoleným spôsobom, a preto námietku sťažovateľa vo vzťahu k uvedenému je taktiež potrebné vyhodnotiť ako zjavne neopodstatnenú.

K námietkam sťažovateľa, že krajský súd neposúdil správne dôkaznú situáciu, že nebral do úvahy nízke príjmy matky, ako aj vyššie zárobkové možnosti otca, že vylúčil možnosť podania dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, že nevenoval pozornosť zneniu § 79 ods. 1 zákona o rodine, podľa ktorého kto celkom alebo sčasti splnil za iného vyživovaciú povinnosť, je oprávnený od neho požadovať úhradu tohto plnenia, ústavný súd uvádza, že vzhľadom na svoju pozíciu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti, nie je oprávnený zasahovať do skutkových a právnych výstupov všeobecných súdov,

ak sú dostatočne odôvodnené a nie sú prejavom svojvôle. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd vo vzťahu k už uvedenému dostatočne odôvodnil svoje skutkové a právne závery. Je síce pravdou, že zneniu § 79 ods. 1 zákona o rodine nevenoval pozornosť, keďže možnosti spätného priznania výživného pre maloleté dieťa sa venuje ustanovenie § 77 ods. 1 zákona o rodine, ktoré mal pravdepodobne na mysli aj sťažovateľ.

Nadväzujúc na uvedené ústavný súd zastáva názor, že krajský súd sťažovateľovi ozrejmil, čím sa riadil pri posúdení možnosti priznania výživného pre maloleté dieťa spätne, keď uviedol, že matka nepreukázala dôvody hodné osobitného zreteľa pre takéto priznanie, ktoré nie je možné vykladať paušálne, ale takéto okolnosti sú špecifické pre každý jednotlivý prípad. Krajský súd pritom poukázal na spotrebný charakter výživného. V tejto súvislosti však sťažovateľ nastolil námietku, že právny vzťah medzi ním a otcom sa mal riadiť podľa skôr účinného § 98 ods. 1 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 94/1963 Zb.“), podľa ktorého právo na výživné sanepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania; pri výživnom pre maloleté deti i za dobu najdlhšie troch rokov späť od tohto dňa. Sťažovateľ pritom poukázal na znenie § 77 ods. 1 zákona o rodine, podľa ktorého právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania. Výživné pre maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Sťažovateľ teda namietal, že zákon č. 94/1963 Zb. účinný do 31. marca 2005 neupravoval v daných súvislostiach pojem „dôvody hodné osobitného zreteľa“. S týmto tvrdením sťažovateľa sa síce ústavný súd stotožňuje, avšak to nič nemení na jeho závere o zákonnosti a ústavnej konformnosti napadnutého rozsudku. V takýchto otázkach je a bol všeobecný súd, či už postupuje podľa súčasného zákona o rodine alebo postupoval podľa zákona č. 94/1963 Zb., oprávnený, ale zároveň povinný rozhodnúť podľa okolností daného prípadu, kedy sa spätné výživné pre maloleté dieťa prizná. Aj keď zákon vo všeobecnosti priamo neustanoví konkrétny pojem „dôvody hodné osobitného zreteľa“, ale hovorí o možnosti priznať konkrétne právo alebo nárok, je len úlohou všeobecného súdu vyhodnotiť dôkaznú situáciu a určiť, či takáto možnosť priznať dané právo alebo nárok (v tomto prípade spätne výživné pre maloleté dieťa) je namieste alebo nie. Krajský súd zhodne so závermi okresného súdu dospel

k zisteniu, že takéto okolnosti, či dôvody neboli preukázané, a preto potvrdil prvostupňové rozhodnutie, ktorým bol návrh matky sťažovateľa o priznanie výživného späť za obdobie od 1. januára 2004 do 31. júla 2005 zamietnutý.

Napokon ústavný súd považuje rozsudok krajského súdu za odôvodnený aj v časti, v rámci ktorej odvolací súd ozrejmil dôvody, prečo návrh na určenie výživného pre maloleté dieťa za obdobie od 1. januára 2004 nebol vylúčený na samostatné konanie, keď konštatoval, že tento návrh na pojednávaní okresného súdu 23. júna 2005 vzala matka späť.

V závere ústavný súd uvádza, že ďalším námietkam sťažovateľa tkvejúcim v nespokojnosti s tvrdeniami krajského súdu, že jeho matka zneprehľadnila procesnú situáciu podávaním návrhov a ich braním späť, že niektoré jej námietky nastolené v odvolaní boli účelové a podobne, sa už ústavný súd nevenoval, pretože z hľadiska možného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ich považoval za absolútne irelevantné.

Po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký jeho výklad a aplikáciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku či zákona o rodine, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. To, že krajský súd nerozhodol v súlade s očakávaním sťažovateľa, ešte neznamená, že došlo k porušeniu zásad spravodlivého procesu.

S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2009